

وضعیت بازار کار کشور طی ۵ سال منتهی به سال ۱۳۹۹

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی های اقتصادی

تهیه کننده: مهسا رجبی نژاد

ناظر: عاطفه قاسمیان

واحد گردآوری و تحلیل آمارهای اقتصادی

معاونت بررسی های اقتصادی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

فروردین ۱۴۰۰

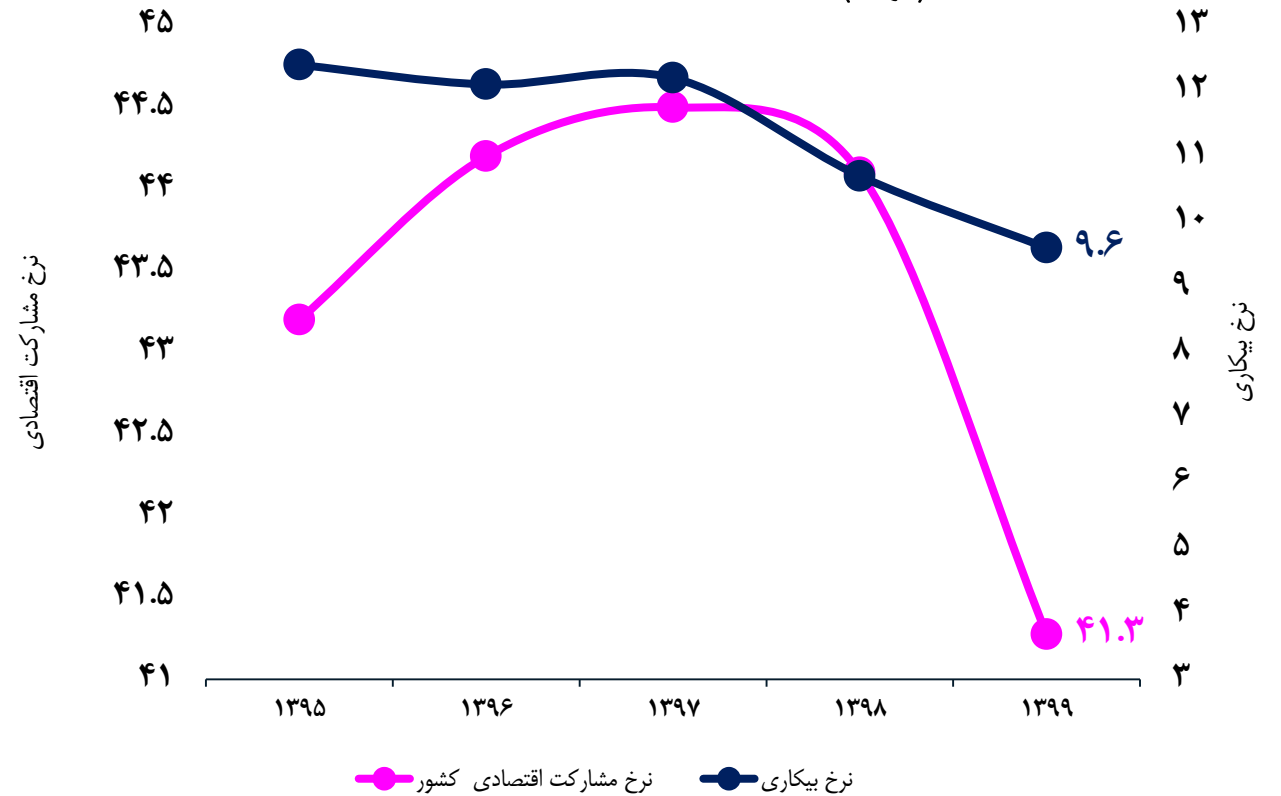
از طریق پست الکترونیکی زیر می توانید پیشنهادهای و نظرات اصلاحی خود را به واحد مربوطه منعکس نمایید:

economic.tccim@gmail.com

استفاده از مطالب این گزارش با ذکر منبع بلامانع است.

نرخ مشارکت اقتصادی و نرخ بیکاری کل کشور

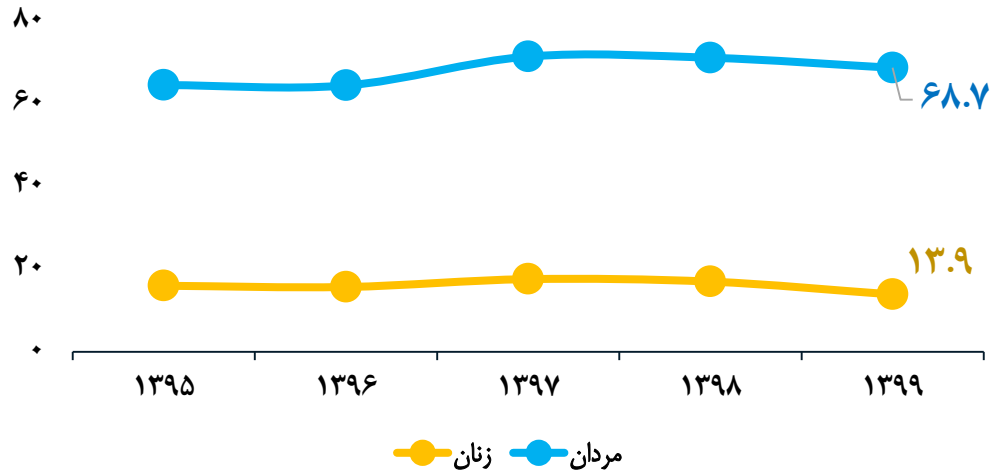
نمودار ۱، روند نرخ مشارکت اقتصادی و نرخ بیکاری جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر از سال ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ (درصد)

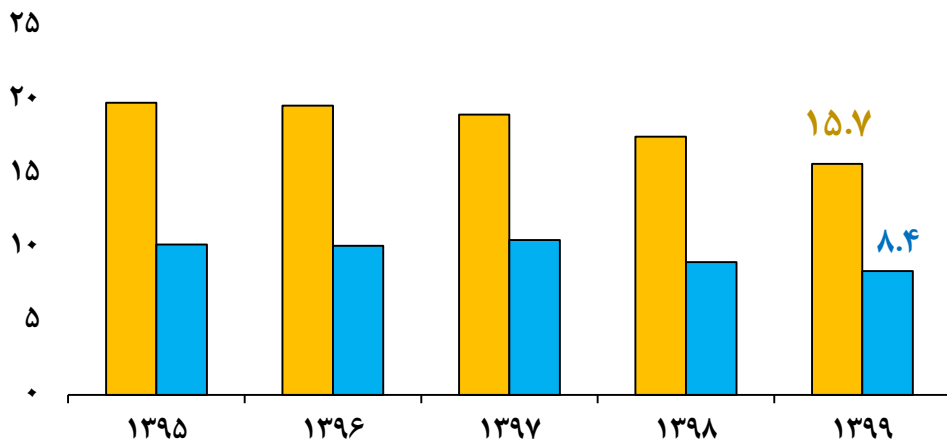
با توجه به نمودار ۱ و مطابق با آخرین اطلاعات منتشر شده توسط مرکز آمار ایران از وضعیت بازار کار، نرخ مشارکت اقتصادی جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر کشور در سال ۱۳۹۹ به ۴۱.۳ درصد رسیده است. مقایسه این مقدار با نرخ مشارکت اقتصادی سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد که این نرخ حدود ۲.۸ واحد درصد کاهش یافته است. بدین معنا که به نظر می‌رسد سهم جمعیت فعال کشور (شاغلان و یا افرادی که در جست‌وجوی کار هستند) در سال ۱۳۹۹ به طور قابل توجهی کاهش یافته است. نرخ بیکاری نیز در سال ۱۳۹۹ به ۹.۶ درصد رسیده که نسبت به سال ۱۳۹۸، ۱.۱ واحد درصد کمتر است.

نرخ مشارکت اقتصادی و نرخ بیکاری به تفکیک زنان و مردان

نمودار ۲. روند نرخ مشارکت اقتصادی به تفکیک زنان و مردان از سال ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ (درصد)

نمودار ۳. روند نرخ بیکاری به تفکیک زنان و مردان از سال ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ (درصد)

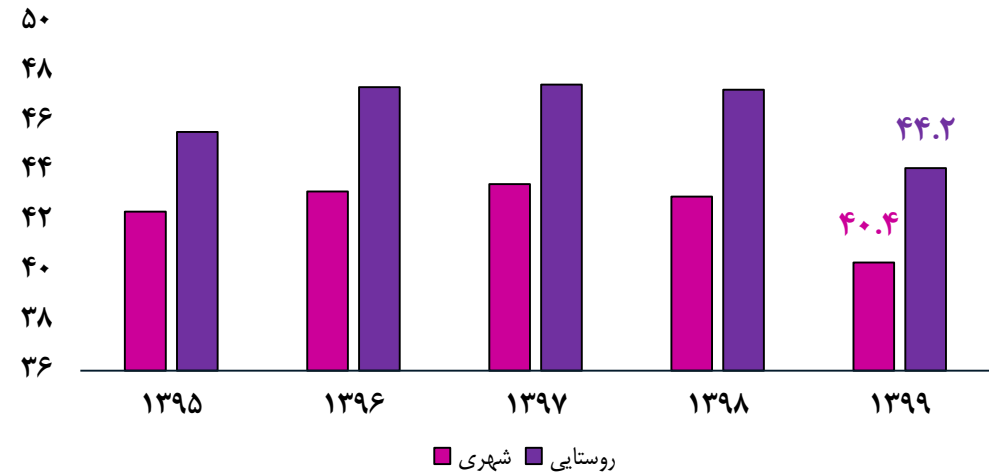
با توجه به نمودار ۲، نرخ مشارکت اقتصادی زنان در سال ۱۳۹۹ برای دومین سال پیاپی کاهش یافته و به ۱۳.۹ درصد رسیده که این مقدار نسبت به سال ۱۳۹۸، ۳.۱ واحد درصد کاهش داشته است. علاوه بر این، روند نزولی نرخ بیکاری زنان ۱۵ ساله و بیشتر در سال ۱۳۹۹ نیز همچنان ادامه یافته است. این نرخ در سال ۱۳۹۹، حدود ۱۵.۷ درصد بوده که با کاهش حدود ۰.۶ واحد درصدی نسبت به سال ۱۳۹۸ همراه شده است.

نرخ مشارکت اقتصادی و نرخ بیکاری مردان نیز برای دومین سال متوالی در سال ۱۳۹۹ کاهش یافته و به ترتیب به ۶۸.۷ درصد (کاهش ۲.۴ واحد درصد نسبت به سال ۱۳۹۸) و ۸.۴ درصد (کاهش ۰.۶ واحد درصد نسبت به سال ۱۳۹۸) رسیده است.

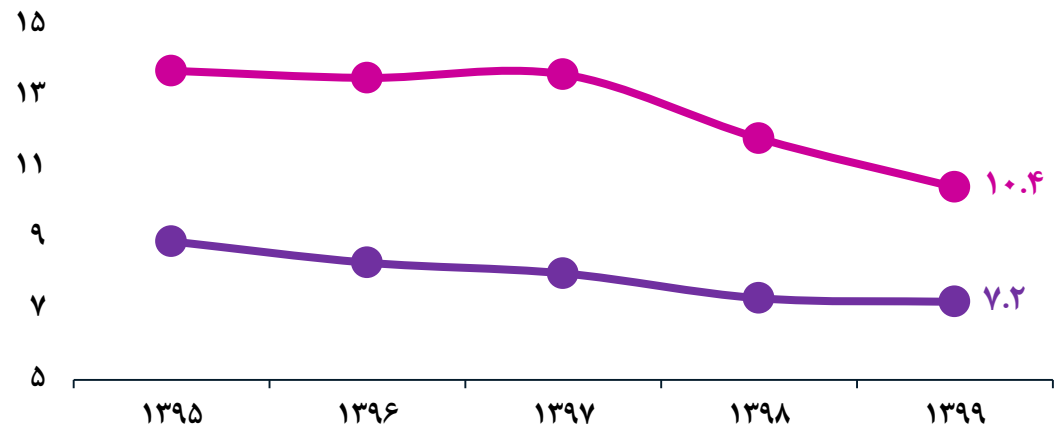
* ارقام ذکر شده در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ برای جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر بوده که فرض گردیده مشابه با رقم جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر است.

نرخ مشارکت اقتصادی و نرخ بیکاری به تفکیک شهری و روستایی

نمودار ۴. روند نرخ مشارکت اقتصادی به تفکیک شهری و روستایی از سال ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ (درصد)

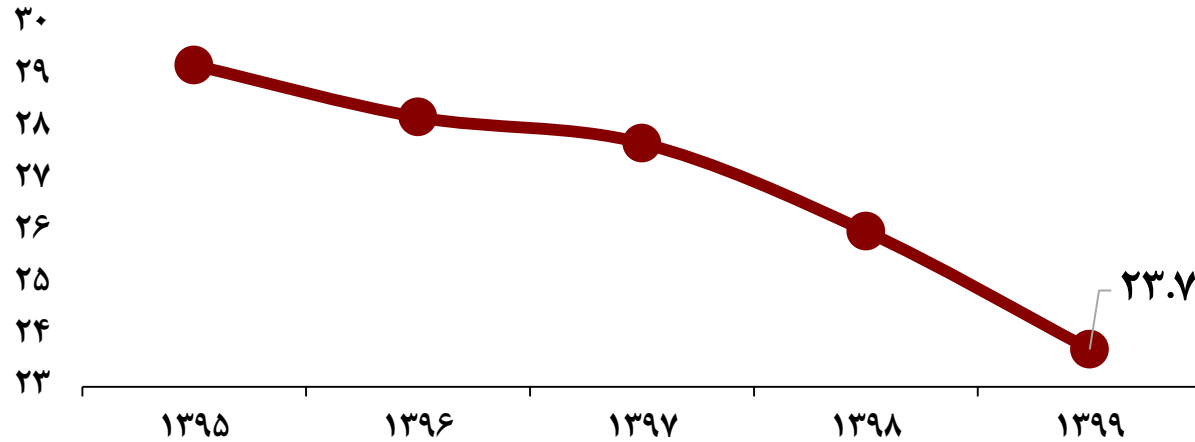
نمودار ۵. روند نرخ بیکاری به تفکیک شهری و روستایی از سال ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ (درصد)

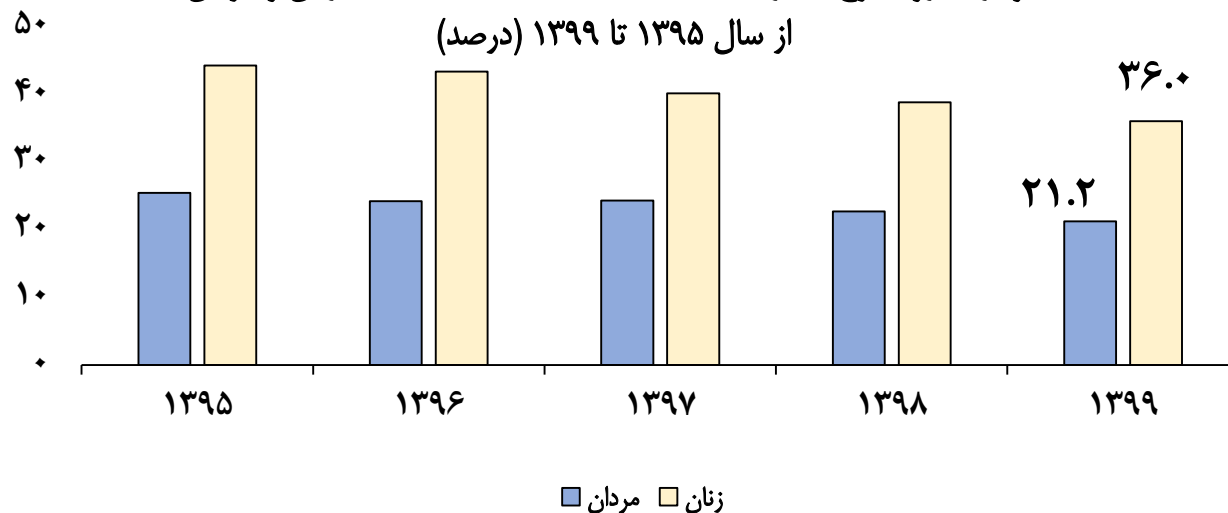
مطابق نمودار ۴، نرخ مشارکت اقتصادی جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر مناطق شهری کشور در سال ۱۳۹۹، ۴۰.۴ درصد بوده که نسبت به سال ۱۳۹۸ حدود ۲.۷ واحد درصد کاهش یافته است. این نرخ در مناطق روستایی در مدت زمان مذکور برابر ۴۴.۲ درصد بوده که نسبت به سال قبل، کاهش ۳.۱ واحد درصدی را تجربه کرده است. شایان ذکر است در سال ۱۳۹۹ هر دو نرخ مشارکت جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر مناطق شهری و روستایی برای دومین سال پیاپی شاهد کاهش هستند. نرخ بیکاری جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر کشور نیز در مناطق شهری و روستایی در سال ۱۳۹۹ به ترتیب ۱۰.۴ درصد و ۷.۲ درصد بوده که نسبت به سال ۱۳۹۸ با کاهش ۱.۴ واحد درصدی و ۰.۱ واحد درصدی همراه بوده است (نمودار ۵). در مقایسه جامعه شهری و روستایی در سال ۱۳۹۹ کاهش بیشتر نرخ بیکاری در جامعه شهری و در مقابل افت بیشتر نرخ مشارکت در جامعه روستایی، اتفاق افتاده است.

وضعیت بیکاری جوانان

نمودار ۶. روند نرخ بیکاری جمعیت ۱۵ تا ۲۴ ساله از سال ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ (درصد)

نمودار ۷. روند نرخ بیکاری جمعیت ۱۵ تا ۲۴ ساله به تفکیک زنان و مردان از سال ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ (درصد)

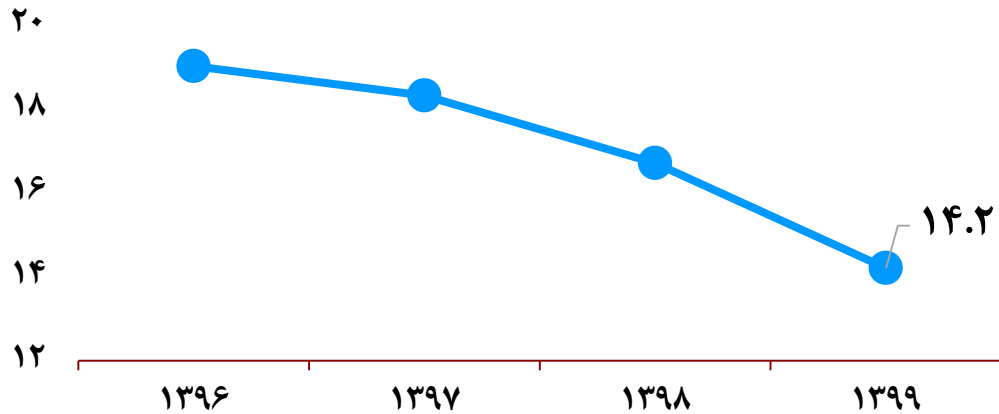

همانطور که از نمودار ۶ مشخص است، وضعیت نرخ بیکاری جوانان در گروه ۱۵ تا ۲۴ ساله در سال ۱۳۹۹ برابر ۲۳.۷ درصد بوده که این مقدار نسبت به سال ۱۳۹۸ با کاهش ۲.۳ واحد درصدی همراه بوده است. نرخ بیکاری زنان این گروه سنی در سال ۱۳۹۹ معادل ۳۶ درصد و نرخ بیکاری مردان ۲۱.۲ درصد بوده که هر دو نسبت به سال ۱۳۹۸ به ترتیب ۲.۸ واحد درصد و ۱.۵ واحد درصد کاهش داشته‌اند (نمودار ۷).

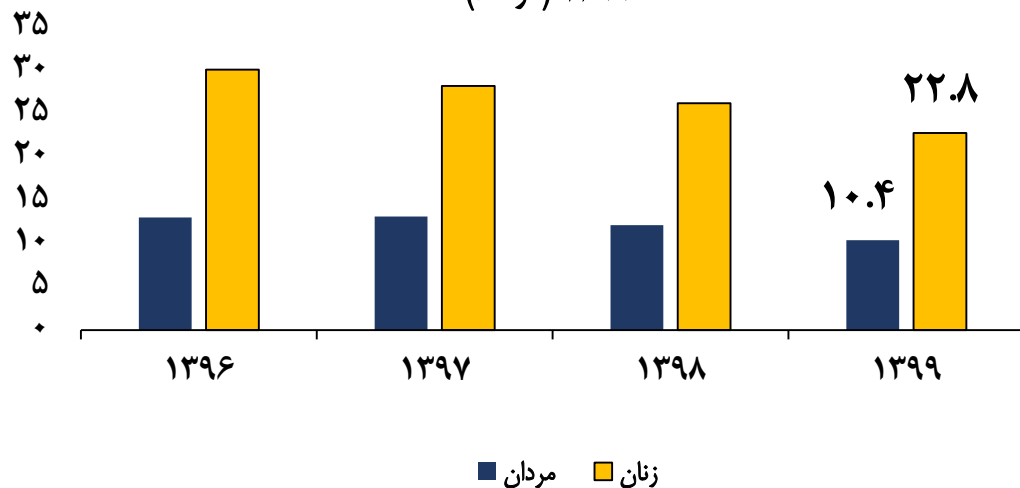
در مقایسه با نرخ بیکاری کل کشور، نرخ بیکاری جوانان در کلیه سال‌های مورد بررسی بالاتر از نرخ بیکاری کل بوده که این موضوع برای گروه زنان شدیدتر است. در سال ۱۳۹۹ نرخ بیکاری جوانان، ۱۴.۱ واحد درصد بیشتر از نرخ بیکاری کل و نرخ بیکاری زنان جوان ۲۰.۳ واحد درصد و نرخ بیکاری مردان جوان ۱۲.۸ واحد درصد بیشتر از نرخ بیکاری کل در گروه‌های جنسیتی متناظر است.

وضعیت بیکاری فارغ التحصیلان آموزش عالی

نمودار ۸. روند نرخ بیکاری فارغ التحصیلان آموزش عالی
از سال ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۹ (درصد)

نمودار ۹. روند نرخ بیکاری فارغ التحصیلان آموزش عالی به تفکیک زنان و مردان از سال ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۹ (درصد)

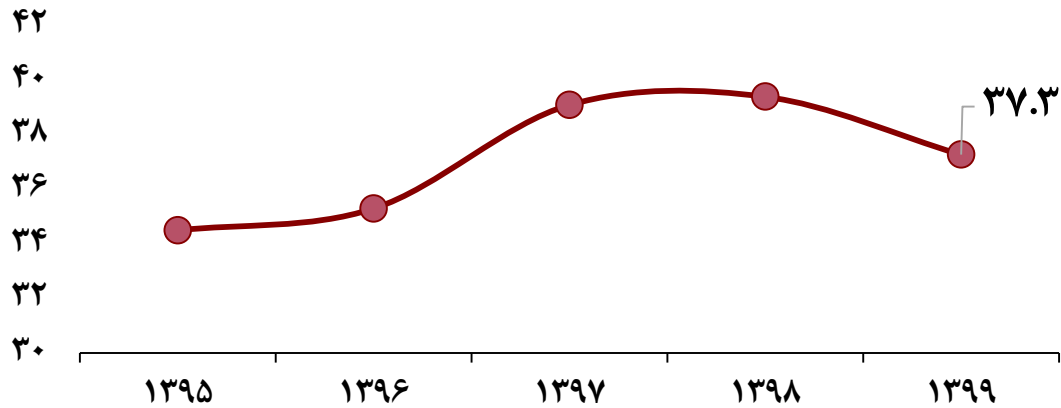
نمودارهای ۸ و ۹ وضعیت بیکاری فارغ التحصیلان آموزش عالی را نشان می‌دهد. ۱۴.۲ درصد از جمعیت فارغ التحصیلان آموزش عالی در سال ۱۳۹۹ بیکار بوده‌اند که این نرخ در مقایسه با سال ۱۳۹۸ با کاهش ۳.۵ واحد درصدی مواجه شده است.

نرخ بیکاری زنان در میان فارغ التحصیلان آموزش عالی در سال ۱۳۹۹ به ۲۲.۸ درصد رسیده که نسبت به نرخ سال قبل ۳.۵ واحد درصد کاهش داشته است. نرخ بیکاری مردان نیز طی مدت مذکور با کاهش ۱.۷ واحد درصدی مواجه شده و به ۱۰.۴ درصد رسیده است.

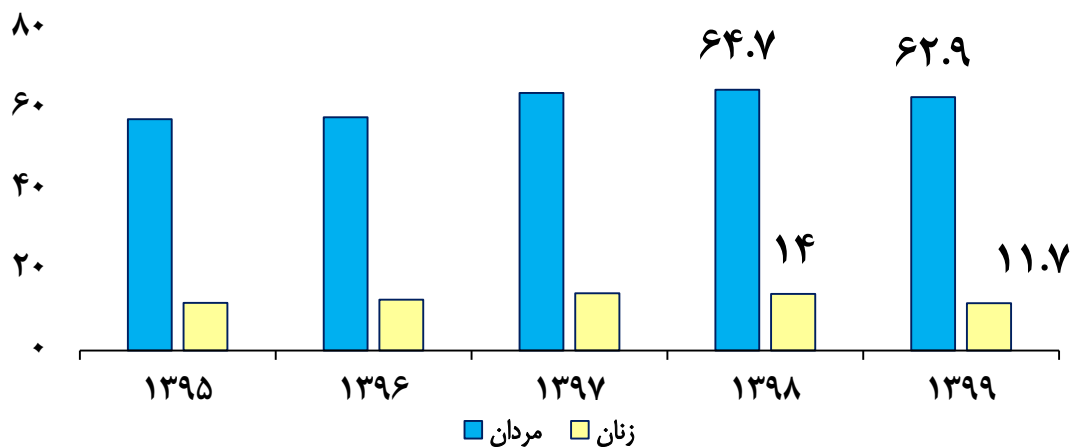
در مقایسه با نرخ بیکاری کل کشور، نرخ بیکاری فارغ التحصیلان در سال ۱۳۹۹ معادل ۴.۶ واحد درصد بیشتر است.

مقایسه نرخ بیکاری فارغ التحصیلان به تفکیک جنسیتی هم نشان می‌دهد که شکاف بین نرخ بیکاری فارغ التحصیلان زن با نرخ بیکاری کل کشور ۷.۱ واحد درصد و با نرخ بیکاری مردان فارغ التحصیل، ۲ واحد درصد است.

نمودار ۱۰. روند نسبت اشتغال جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر از سال ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ (درصد)

نمودار ۱۱. روند نسبت اشتغال جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر به تفکیک زنان و مردان از سال ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۹ (درصد)

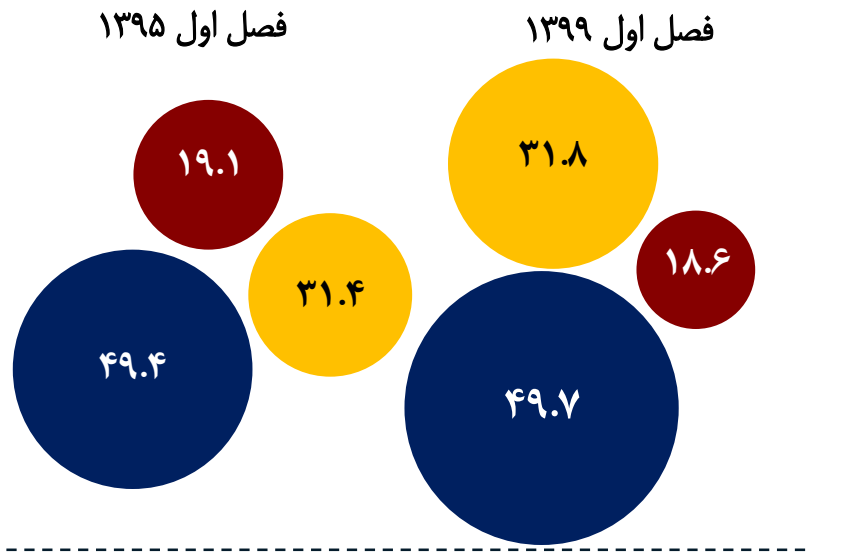
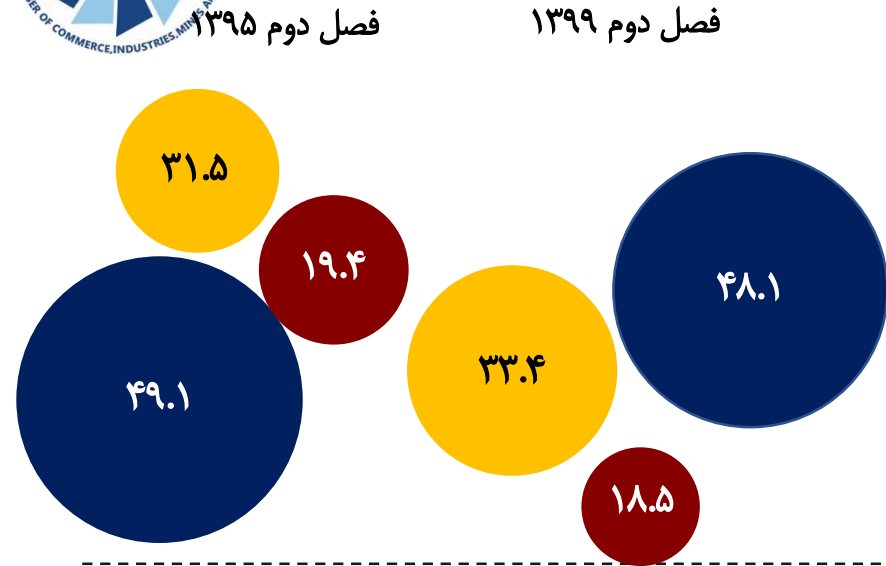
نسبت اشتغال تعداد افراد شاغل در کشور از کل جمعیت را نشان می‌دهد. مطابق نمودار ۱۰، وضعیت نسبت اشتغال در جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر در سال ۱۳۹۹ برابر ۳۷.۳ درصد بوده که این مقدار نسبت به سال ۱۳۹۸ با کاهش ۲.۱ واحد درصدی همراه بوده است.

نسبت اشتغال زنان ۱۵ ساله و بیشتر در سال ۱۳۹۹ معادل ۱۱.۷ درصد و نسبت اشتغال مردان ۶۲.۹ درصد بوده که هر دو نسبت به سال ۱۳۹۸ به ترتیب ۲.۳ واحد درصد و ۱.۸ واحد درصد کاهش داشته‌اند (نمودار ۱۱).

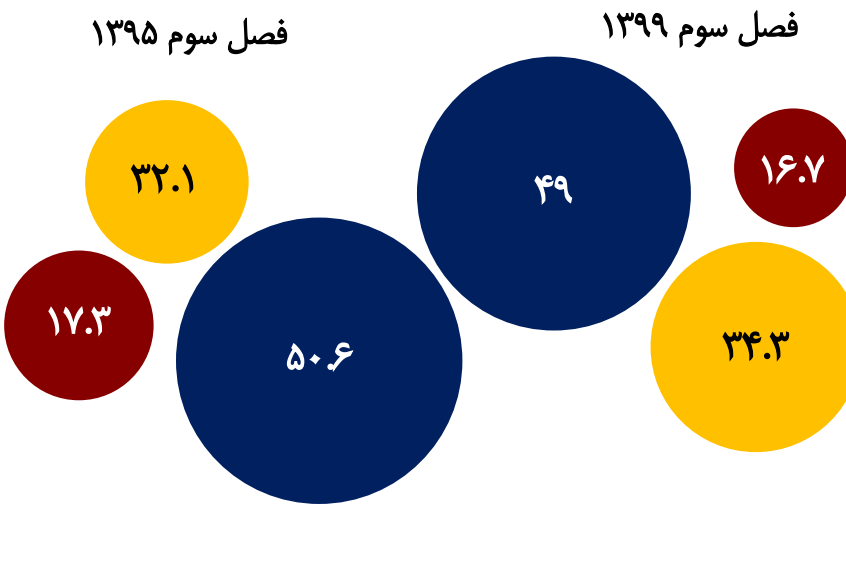
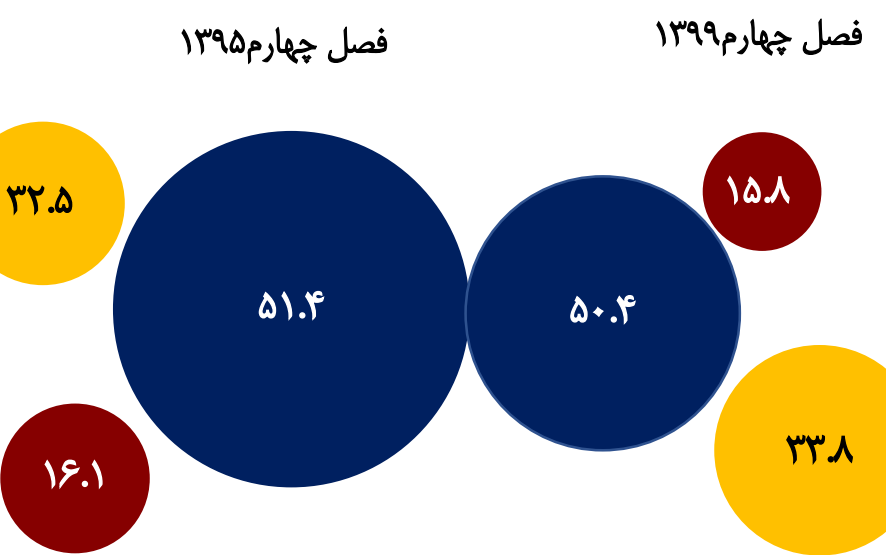
تفاوت معناداری بین نسبت اشتغال زنان و مردان یعنی حدود ۵۱ واحد درصد در سال ۱۳۹۹ وجود دارد.

* ارقام ذکر شده در سال‌ها ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ برای جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر است.

ترکیب اشتغال بر حسب بخش‌های اقتصادی (درصد)

نمودارهای روبه‌رو ترکیب اشتغال را به تفکیک بخش‌های اصلی اقتصادی طی فصول گوناگون سال ۱۳۹۵ و ۱۳۹۹ مقایسه می‌کند: مطابق این نمودارها در زمستان ۱۳۹۹ بخش خدمات با سهم ۵۰.۴ درصدی بیشترین سهم اشتغال را به خود اختصاص داده و بخش صنعت و بخش کشاورزی به ترتیب ۳۳.۸ درصد و ۱۵.۸ درصد از شاغلان را از آن خود کرده‌اند. همچنین در زمستان ۱۳۹۹ در مقایسه با زمستان ۱۳۹۵، از سهم شاغلان بخش کشاورزی (کاهش ۰.۳ واحد درصدی) و خدمات (کاهش ۱ واحد درصدی) کاسته شده و در مقابل سهم شاغلان بخش صنعت (۱.۳ واحد درصد) افزایش یافته است.

- میانگین نرخ مشارکت اقتصادی جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر کشور طی ۵ سال منتهی به ۱۳۹۹ برابر با ۴۳.۵ درصد و در سال ۱۳۹۹، حدود ۴۱.۳ درصد بوده که کمترین رقم طی ۵ سال اخیر است. در مقایسه با نرخ مشارکت اقتصادی سایر کشورها، این نرخ در ایران بسیار کم است. میانگین نرخ مشارکت اقتصادی در کشورهای OECD و اتحادیه اروپا بالاتر از ۷۵ درصد، در اقتصادهای در حال توسعه مانند ترکیه، اندونزی و هند هم بالاتر از ۶۰ درصد است. علت اصلی پایین بودن نرخ مشارکت اقتصادی در ایران عدم استفاده از نیروی کار زنان و سهم بسیار پایین این گروه در بازار کار است.
- متوسط نرخ بیکاری جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر کشور طی بازه زمانی ۵ سال ۱۳۹۵ الی ۱۳۹۹ برابر با ۱۱.۴ درصد بوده که کمترین نرخ مربوط به سال ۱۳۹۹ با رقم ۹.۶ درصد است. مقایسه نرخ بیکاری بر حسب گروه های سنی، جنسیتی و تحصیله کرده ایران طی ۵ سال مورد بررسی موید بالاتر بودن نرخ بیکاری در گروه زنان جوان (۴۰.۵ درصد) و زنان فارغ التحصیل (۲۷ درصد) و بدنبال آن مردان جوان (۲۳.۵ درصد) است.
- طی پنج سال منتهی به سال ۱۳۹۹، به طور متوسط فقط ۳۷ درصد از جمعیت ۱۵ سال و بیشتر ایران دارای شغل بوده اند. در مدت مزبور متوسط نسبت اشتغال برای زنان برابر با ۱۲.۹ درصد و برای مردان برابر با ۶۱.۴ درصد بوده که ۴.۸ برابر رقم مشابه برای زنان است. میانگین نسبت اشتغال برای زنان کشورهای OECD حدود ۶۱ درصد و در اتحادیه اروپا حدود ۶۴ درصد و در ترکیه هم تقریباً ۳۲ درصد است در حالی که رقم نسبت اشتغال زنان در ایران بسیار کم است.

- در حالی که انتظار می‌رفت به علت رکود و همه‌گیری کرونا شاهد افزایش نرخ بیکاری و کاهش نرخ مشارکت اقتصادی باشیم در سال ۱۳۹۹، اتفاق دیگری رخ داد و همراه با تضعیف نرخ مشارکت، نرخ بیکاری بهبود یافت. کاهش توام در نرخ بیکاری و نسبت اشتغال در کنار کاهش نرخ مشارکت اقتصادی در این سال می‌تواند به این علت باشد که برخی از بیکاران در جستجوی کار، یافتن شغل را متوقف کرده و یا به زمان دیگری موکول کرده‌اند.
- به طور کلی در هر چهار فصل سال ۱۳۹۹ بخش خدمات بیشترین سهم اشتغال را به خود اختصاص داده و بخش صنعت و بخش کشاورزی به ترتیب پس از آن قرار دارند. در تمامی فصول سال ۱۳۹۹، سهم بخش کشاورزی نسبت به فصول مشابه سال ۱۳۹۵ کاهش و سهم بخش صنعت در آنها افزایش یافته است.
- در مقایسه جامعه شهری و روستایی در سال ۱۳۹۹ کاهش بیشتر نرخ بیکاری در جامعه شهری و در مقابل افت بیشتر نرخ مشارکت در جامعه روستایی، اتفاق افتاده است که اعمال سخت‌گیرانه‌تر قرنطینه‌ها در جوامع شهری که بیشتر فعالیت‌ها از نوع خدماتی است می‌تواند از دلایل تفاوت مزبور باشد.